

**РОЗДІЛ 4. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО І КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС;
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО І КРИМІНОЛОГІЯ;
КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА;
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ**

УДК 351.863:378

DOI 10.31732/2708-339X-2025-15-A15

**ОСОБЛИВОСТІ ЗБИРАННЯ ДОКАЗІВ СУБ'ЄКТАМИ ПРИВАТНОЇ
ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ЇХ ПОДАЛЬШОГО
ВИКОРИСТАННЯ В СУДОВОМУ ПРОЦЕСІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД**

Чернетченко О.М.,

кандидат юридичних наук,

доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін

Університет економіки та права «КРОК»

м. Київ, вул. Табірна, 30-32, Україна, 03113

e-mail: olenach@krok.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4653-4871>

Оробцов Г.Є.,

здобувач вищої освіти ступеня «магістр»

Університет економіки та права «КРОК»

м. Київ, вул. Табірна 30-32, Україна, 03113

e-mail: orobtsovhi@krok.edu.ua

**FEATURES OF COLLECTING EVIDENCE BY PRIVATE DETECTIVE
ACTIVITY SUBJECTS FOR THEIR FURTHER USE IN COURT: FOREIGN
EXPERIENCE**

Chernetchenko O.M.,

Candidate of Juridical Sciences (Ph. D.)

Associate Professor of the Department of State and Legal Disciplines,

«KROK» University

Kyiv, Tabirna St., 30-32, Ukraine, 03113

e-mail: olenach@krok.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4653-4871>

Orobtsov G.E.,

graduate of the Master's degree of

«KROK» University

Kyiv, Tabirna St., 30-32, Ukraine, 03113

e-mail: orobtsovhi@krok.edu.ua

Анотація. У статті досліджено зарубіжний досвід на прикладі США та Великої Британії щодо збирання доказів для суду суб'єктами приватної детективної діяльності. Процес збору доказів в даних країнах є прикладом добре організованого правового регулювання, яке забезпечує баланс щодо захисту прав фізичних і юридичних осіб, а також ефективністю розслідувань і допустимістю їх в судах. Аналіз вивчених джерел свідчить про те, що суб'єкти приватної детективної діяльності можуть бути свідками у судочинстві та здійснювати збір доказів для подальшого їх використання у судовому процесі. Однак, у проаналізованих нами країнах, не зважаючи на наявність профільного закону у сфері діяльності суб'єктів приватної детективної діяльності, чи його відсутність, склались високі професійні стандарти детективної діяльності, що створило передумови для того, щоб приватні детективи могли ефективно співпрацювати із судами, а зібрані ними докази приймалися ними в безумовному порядку, якщо вони були зібрані із дотриманням вимог законодавства. З огляду на це, можна використати зарубіжний досвід у контексті посилення професійних стандартів приватної детективної діяльності, зважаючи на відсутність законодавчої регламентації цієї діяльності в Україні. Проте, це не означає, що прийняття про-

фільного Закону «Про приватну детективну діяльність» втрачає актуальність, адже його прийняття може стати підсумковим етапом для законодавчого закріплення високих професійних стандартів цієї діяльності.

Ключові слова: зарубіжний досвід, збирання доказів, суб'єкти приватної детективної діяльності, судовий процес, високі професійні стандарти детективної діяльності.

Формул: 0; **рис.:** 0, **табл.:** 0, **бібл.:** 9.

Abstract. The article examines foreign experience using the examples of the USA and Great Britain regarding the collection of evidence for court by subjects of private detective activity. The process of gathering evidence in these countries is an example of well-organized legal regulation, which provides a balance between the protection of the rights of individuals and legal entities, as well as the effectiveness of investigations and their admissibility in courts. The analysis of the studied sources shows that subjects of private detective activity can be witnesses in court proceedings and collect evidence for their further use in the court process. However, in the countries analyzed by us, regardless of the presence of a specific law in the field of activities of subjects of private detective activity, or its absence, high professional standards of detective activity have developed, which created the prerequisites for private detectives to be able to effectively cooperate with courts and have the evidence collected by them accepted unconditionally if it was collected in compliance with the requirements of the law. In view of this, it is possible to use foreign experience in the context of strengthening the professional standards of private detective activity, taking into account the lack of legislative regulation of this activity in Ukraine. However, this does not mean that the adoption of the relevant Law «On Private Detective Activity» loses its relevance, because its adoption can become the final stage for the legislative consolidation of high professional standards of this activity.

Keywords: foreign experience, collection of evidence, subjects of private detective activity, court process, high professional standards of detective activity.

Formulas: 0; **fig.:** 0, **tabl.:** 0, **bibl.:** 9.

Постановка проблеми. Збирання доказів в Україні є досить складною процесуальною формою, з відповідними суб'єктами доказування, з чітко визначеним і регламентованим законодавством, що потребує дотримання передбачених норм для рівності усіх учасників судового процесу перед законом та судом, змагальності сторін, забезпечення доведеності вини. Проблематика участі суб'єктів приватної детективної діяльності в збиранні доказів зумовлюється відсутністю правового регулювання як діяльності цих суб'єктів в цілому, так і їх участі в судовому процесі зокрема. Це призводить до невизначеності правового статусу детектива як в правовому полі, так і невизначеності процесуального статусу приватного детектива в межах збирання доказів і підготовки матеріалів до суду.

Актуальність теми дослідження. В Україні суб'єкти приватної детективної діяльності не мають права бути стороною судового процесу, не мають повноважень щодо здійснення певних процесуальних дій. Відповідно, законодавцю слід провести фундаментальну роботу в контексті прийняття Закону України «Про приватну детективну діяльність», а також стосовно внесення змін до ГПК України, КПК України та інших нормативно-правових актах у контексті врегулювання процесуального статусу детектива у судовому процесі, а також закріплення обов'язку прийняття

доказів зібраних приватним детективом для сторони господарського чи кримінального судочинства. Регламентація повноважень і меж дії приватних детективів та легалізація їх діяльності призвело б до позитивних тенденцій для покращення судової системи, стимулюванні економіки, підвищенні довіри суспільства, дотриманню високих стандартів правопорядку. Саме вивчення закордонного досвіду у сфері приватної детективної діяльності, може бути корисним для України, адже інші країни мають стале правове регулювання, етичні стандарти, новітні технології і методи збору доказів, які можуть бути використані в судах. Тому дослідження суб'єктів приватної детективної діяльності в США, Великій Британії допоможе в Україні створити узаконену діяльність з принципами прозорості, ефективності, верховенства права, диспозитивності, об'єктивності, неупередженості, дотримання прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб.

Стан дослідження. Дослідженню науковцями зарубіжного досвіду особливостей збирання доказів суб'єктами приватної детективної діяльності для їх подальшого використання в судовому процесі не приділялося належної уваги, тому є недостатньо вивченим та дискусійним у правовому полі.

Серед українських науковців питання приватної детективної діяльності у сфері судочинства вивчали: Д. Г. Мулявка, І. Ф. Літві-

нова та деякі інші науковці, які висвітлювали лише окремі аспекти приватної детективної діяльності в судочинстві, при цьому комплексного вивчення особливостей збирання доказів суб'єктами приватної детективної діяльності для їх подальшого використання в судовому процесі досі не було здійснено. Серед зарубіжних дослідників, які вивчали аспекти, що пов'язані з діяльністю приватних детективів, їх участі в судових процесах, а також збирання ними доказів були: Г. Грімберг, Р. М. Блум, М. Д. Шнайдер та інші.

Метою статті є вивчення зарубіжного досвіду інноваційних методів збирання доказів для судового процесу суб'єктами приватної детективної діяльності, їх допустимість в суді та оцінці міжнародних практик та підходів задля вдосконалення правової системи України, поліпшенні ефективності судових розглядів та захисту прав фізичних та юридичних осіб.

Виклад основного матеріалу. Приватна детективна (розшукова) діяльність у більшості країн світу визнана на державному рівні, врегульована законами й оптимально використовується задля збільшення можливості громадян та юридичних осіб у захисті своїх законних прав та інтересів [1, с. 110]. Досліджуючи зарубіжний досвід в сфері збирання доказів і надання їх до суду суб'єктами приватної детективної діяльності, в першу чергу звичайно ж потрібно проаналізувати практику та підходи в цьому питанні США.

У Сполучених Штатах приватна детективна діяльність є законною у всіх 50 штатах, в більшості з них діють вимоги щодо ліцензування діяльності приватних детективів, які визначають професійну кваліфікацію, межі їх діяльності. Лише в штатах Айова, Каліфорнія, Аляска та Південна Дакота немає відповідних спеціальних вимог щодо ліцензування приватної детективної діяльності, але суб'єкти приватної детективної діяльності повинні дотримуватися федеральних і місцевих законів.

Аналіз нормативно-правових актів, що регулюють діяльність приватних детективів у США, дозволяє виокремити певні положення її правового регулювання:

1. У США немає єдиного федерального закону про приватну детективну діяльність, тому її нормативно-правове регулювання

здійснюється у кожному штаті окремо;

2. У США виділяють три основних види приватних правоохоронних організацій: розшукові бюро, охоронні агентства, служби безпеки в різних промислових та комерційних структурах;

3. У переважній більшості штатів для здійснення детективних функцій необхідна спеціальна ліцензія, яка видається органами влади певного штату, і за умов наявності такої ліцензії детектив має право займатися охоронно-розшуковою діяльністю (залежно від класу ліцензії) тільки на території того штату, де він отримав ліцензію [2, с. 105].

Однозначно, приватні детективи у США надають широкий спектр детективних послуг, серед яких:

- проведення розслідування стосовно будь-якої особи або групи осіб;

- проведення розслідування місцезнаходження та повернення викраденого або втраченого приватного майна;

- проведення стеження для отримання інформації про будь-яку особу чи групу осіб;

- проведення розслідування, щоб отримати докази для використання в суді чи інших судових процесах;

- проведення розслідування, щоб визначити поведінку, заняття, довіру, лояльність, рух, приналежність, трансакції, характер або репутацію будь-якої особи чи групи осіб;

- проведення перевірки підприємств, будинків і транспортних засобів тощо [3].

Як бачимо, серед іншого приватні детективи у США надають і послуги збору доказів для подальшого їх використання у суді. Як відомо, американський судовий процес відноситься до числа змагальних. Тому робота приватних детективів є важливою для учасників судочинства. Приватний детектив проводить приватне розслідування і збирає докази для сторін у справі. Ліцензія приватного детектива дає право доступу до деяких закритих інформаційних баз даних, які не доступні для пересічних громадян, а також право на виробництво цілого ряду оперативних дій (опитування, спостереження і т. д.), результати яких можуть бути використані в суді. Також згідно з другою поправкою до конституції США приватний детектив (як і будь-який громадянин) має право на носіння зброї. Також законодавством ряду

штатів детектив (як і будь-який громадянин) наділяється правом здійснювати цивільний арешт, після якого арештований повинен бути доставлений в поліцію. Такий підхід до врегулювання діяльності приватних детективів у США засвідчує широту їх можливостей у процесі здійснення приватної детективної діяльності, які закріплені законодавчо.

Докази, зібрані приватним детективом у США, є цілком законними та зазвичай прийнятними в суді, якщо вони були зібрані у спосіб, який не порушує закон [4]. Це означає, що будь-які розмови, які приватний детектив підслуховує, за умови, що вони відбуваються в громадських місцях звичайним тоном голосу, або будь-які фотографії, які приватний детектив робить у громадських місцях, як правило, цілком законні та прийнятні.

Однак не всі докази, зібрані приватним детективом, є законними. Наприклад, якщо приватний детектив проникає в приватне житло, прослуховує телефон або використовує закладений мікрофон або пристрій для підслуховування в приватному місці, то докази, зібрані в цих випадках, зазвичай не є прийнятними. Це тому, що будь-які розмови чи дії, які проводяться в приватних місцях і за закритими дверима, мають розумне очікування конфіденційності.

Докази, зібрані в результаті інших незаконних дій, здійснених приватним детективом, зазвичай також не будуть прийнятні, у цьому разі довіра до приватного детектива може бути поставлена під сумнів, або сам приватний детектив може мати проблеми з законом. Вони все одно повинні поводитися у спосіб, який є законним, і вони повинні діяти чесно при зборі доказів для суду.

Для приватних детективів у процесі збору доказів для судів США встановлюються такі обмеження та вимоги:

1. У громадських місцях приватні детективи можуть на законних підставах спостерігати та фотографувати інших осіб без дозволу. Вони також можуть стежити за ними у громадських місцях.

2. Приватні детективи не можуть проникнути на територію приватної власності без згоди власника, вторгнення є незаконним;

3. Прослуховування телефонних розмов і порушення приватної власності суворо заборонено без ухвали суду;

4. Приватні детективи не можуть переслідувати або погрожувати особам, які є об'єктами їх детективної діяльності. Тактика переслідування та залякування загрожує кримінальним покаранням;

5. Злом та проникнення, крадіжка чи фізичний напад є незаконними при здійсненні приватної детективної діяльності;

6. Видача приватного детектива за інших осіб, зокрема й за працівника правоохоронних органів, є незаконною у більшості штатів;

7. Доступ до приватних записів через фальшиві дані заборонено. Приватні детективи не можуть брехати, щоб отримати доступ до записів [5].

Спектр можливостей приватного детектива під час збору доказів для їх подальшого використання у судочинстві буде залежати також від типу ліцензії, виданої йому:

1. Клас «А» дає право лише на збирання оперативної інформації. Це може бути інформація про злочини, правопорушення або дії, які становлять загрозу для США або для будь-якого штату, або території країни; встановлення особистості і з'ясування звичок, поведінки, сфери та роду занять, моральних якостей, кредитоспроможності, освітнього рівня, працездатності, лояльності, загроз, з'ясування участі в громадських рухах і організаціях, місцезнаходження, членства в політичних партіях і об'єднаннях, особливостей ведення ділових операцій та укладання угод, що склалася репутації і рис характеру будь-якої особи, місцезнаходження втраченої або викраденої власності, а також її повернення власнику; з'ясування підстав для притягнення до відповідальності за підпали, поширення наклепницьких відомостей, завдання шкоди, виникнення аварійних ситуацій, пошкодження майна або заподіяння каліцтв особам, забезпечення збереження речових доказів для використання в суді;

2. Клас «В» дає право на здійснення охоронної діяльності. Також він дає право на отримання вогнепальної зброї. Детективні агентства зазвичай не видають своїм співробітникам зброї для постійного носіння. Як правило, зброя зберігається в захищеному приміщенні за місцем роботи, видається приватному детективу при вступі на зміну. Відповідно до американського законодавства, до цієї категорії відносять будь-яку особу, яка

бере участь у діяльності, пов'язаній із забезпеченням на контрактній основі клієнтів особистою охороною, вартувими, патрульними, а також у діяльності, пов'язаної з виконанням однієї з функцій: попередження неправомірного зазіхання, заволодіння або крадіжка власності, а також актів вандалізму, пошкодження і підпалів майна, так само як проникнення на чужу територію, попередження, спостереження та виявлення фактів будь-якої несанкціонованої діяльності в межах приватного володіння; контролю, регулювання та управління рухом пішоходів і транспорту, але тільки в просторових і тимчасових кордонах, необхідних для забезпечення недоторканності охоронюваної власності; фізичного захисту клієнтів від тілесних ушкоджень. З вищевикладеного видно, що коло діяльності власників ліцензії класу «В» не може перетинатися із завданнями, які вирішують власники ліцензій класу «А».

3. Клас «С» дає право на ведення розслідування у встановленому законом порядку (право дублювати функції органів розслідування). Ліцензія цього класу дозволяє виконувати послуги, які властиві класам А і В, а також носити зброю [6, с. 105].

Ліцензії видаються спеціальною державною комісією, яка оцінює професійні якості претендентів. Таким чином, детективам видаються ліцензії класу А, В або С, які передбачають різний обсяг можливостей. Умови видачі ліцензій в окремих штатах істотно різняться.

Крім того, що приватний детектив у США може збирати докази для суду, він також може бути свідком у справі, матеріали якої він досліджував. При цьому розслідування приватного детектива законодавчо визнається доказом і має обов'язково бути врахованим судом. Тобто, суди у всіх штатах США визнають обов'язковість доказів, зібраних за замовленням сторони судочинства у межах певної судової справи.

Зважаючи на вище викладене, вважаємо за доцільне врегулювати діяльність суб'єктів приватної детективної діяльності на законодавчому рівні та зробити цю діяльність ліцензійною, як це зроблено в США, що дозволить у подальшому уникнути недовіри судів до доказів, зібраних приватними детективами та дозволить законодавчо закріпити обов'яз-

ковість таких доказів для їх прийняття судом.

Якщо ж говорити про Велику Британію, то тут немає профільного закону, який би врегулював діяльність приватних детективів. Однак, це не означає, що їх діяльність тут є незаконною. Адже вони провадять свою детективну діяльність із дотриманням положень чинних Закону про регулювання слідчих повноважень 2000 року та Закону про захист даних 2018 року [7]. Ці акти призначені для того, щоб приватні детективи дотримувались етичної практики, поважаючи при цьому права особи. Приватні детективи у Великій Британії використовують технології для вирішення сучасних проблем і дотримуються високих стандартів за допомогою механізмів саморегулювання, таких як членство в Асоціації британських детективів. Компанії, що працюють у цій галузі, суворо дотримуються кодексів поведінки, які часто перевищують законодавчі вимоги, таким чином забезпечуючи впевненість у професіоналізмі зареєстрованих практикуючих спеціалістів, водночас пропонуючи додатковий рівень захисту для клієнтів, які користуються їхніми послугами. Це дотримання гарантує повну конфіденційність на всіх етапах процесу приватного розслідування; від заходів зі спостереження аж до процедур збору доказів.

Приватні детективи у Сполученому Королівстві мають повноваження виконувати різні законні дії, спрямовані на збір доказів і отримання важливої інформації. При зборі доказів для їх подальшого використання у суді британські приватні детективи повинні діяти обережно, дотримуючись суворих юридичних обмежень, таких як уникнення незаконного проникнення та несанкціонованого доступу до поштової кореспонденції. Вони не можуть носити вогнепальну зброю через суворі закони Великобританії про контроль над зброєю, а також не мають спеціальних повноважень на арешт, окрім звичайних громадян. Для запису розмов їм потрібна згода всіх сторін, яку не так легко отримати.

Одночасно з цим, приватний детектив може законно використовувати GPS-відстеження транспортного засобу за згодою власника, виконувати перевірку даних, застосовувати методи контрспостереження тощо.

Що стосується допустимості доказів, зібраних приватним детективом у Великій

Британії, то докази, зібрані приватними детективами, як правило, прийнятні в суді. Рішення про те, чи будуть докази прийняті, приймає суддя.

Якщо приватний детектив порушить закон, збираючи докази, то вони не будуть прийняті в суді [8]. Приватні детективи повинні дотримуватися тих же законів, що й усі інші громадяни. Це означає, що суддя відхилить будь-які докази, отримані шляхом незаконного проникнення, злому, залякування чи іншими незаконними методами. Крім того, будь-який приватний детектив, який намагається представити ці докази, сам може постати перед судом.

Коли приватний детектив збирає докази, він повинен переконатися, що остаточний звіт є чітким, недвозначним і легким для розуміння. Суддя не прийме доповідь, яка відкрита для широкого діапазону тлумачень. Через це приватний детектив повинен використовувати точну, відсторонену мову та чітко викладати документи.

Докази не обов'язково мають бути неспростовними, щоб бути прийнятими в суді, але покращення їх якості, безумовно, допоможе. Для цього приватний детектив має переконатися, що зібрані в якості доказів фото- та відеодокази мають штамп із часом і датою. Це допомагає надати більш прозору інформацію для використання судом. Крім того, зібрані відеоматеріали повинні чітко демонструвати те, що відбувається.

Слід акцентувати увагу на тому, що у Сполученому Королівстві результати перевірки на поліграфі зазвичай не розглядаються в суді. Вони ніколи не будуть прийняті як докази в судовому процесі [9].

Якщо говорити про безпосередню взаємодію приватного детектива із судом у Великій Британії, то тут слід відзначити те, що він може виступати свідком у суді, а також здійснювати збір доказів для подальшого їх використання у судовому процесі.

Таким чином, досвід Великої Британії є актуальним для нас у тому контексті, що у цій країні так, як і в Україні, немає профільного закону, який врегулював би діяльність суб'єктів приватної детективної діяльності, однак тут усталені такі високі вимоги та стандарти для діяльності детективів, що зібрані ними докази та надані свідчення в

якості свідків у суді цінуються дуже високо. Зважаючи на це, поки діяльність приватних детективів в Україні не врегульована на законодавчому рівні профільним законом, слід приділити більше уваги виробленню високих стандартів детективної діяльності, детективної етики та приділяти більше уваги підвищенню професіоналізму приватних детективів. Такі кроки дозволять сформувавши довіру до цього інституту серед значного кола українських громадян та значно скоротити процедури судового розгляду, адже гарна доказова база сторони у господарському судочинстві – запорука швидкого та позитивного прийняття рішення для сторони.

Висновки. Таким чином, зарубіжний досвід взаємодії суб'єктів приватної детективної діяльності та судів свідчить про те, що вони можуть бути свідками у судочинстві та здійснювати збір доказів для подальшого їх використання у судовому процесі. Однак, у проаналізованих нами країнах, не зважаючи на наявність профільного закону у сфері діяльності суб'єктів приватної детективної діяльності, чи його відсутність, склались високі професійні стандарти детективної діяльності, що створило передумови для того, щоб приватні детективи могли ефективно співпрацювати із судами, а зібрані ними докази приймалися ними в безумовному порядку, якщо вони були зібрані із дотриманням вимог законодавства. З огляду на це, можна використати зарубіжний досвід у контексті посилення професійних стандартів приватної детективної діяльності, зважаючи на відсутність законодавчої регламентації цієї діяльності в Україні. Проте, це не означає, що прийняття профільного Закону «Про приватну детективну діяльність» втрачає актуальність, адже його прийняття може стати підсумковим етапом для законодавчого закріплення високих професійних стандартів цієї діяльності.

Основна проблематика участі суб'єктів приватної детективної діяльності в судовому процесі зумовлюється відсутністю правового регулювання як діяльності цих суб'єктів в цілому, так і їх участі в судочинстві зокрема. Це призводить до невизначеності правового статусу детектива як в правовому полі нашої держави, так і невизначеності процесуального статусу приватного детектива в межах судочинства.

Література:

1. Мулявка Д. Г., Глазков Є. О. Допустимість доказів у кримінальному судочинстві отриманих у результаті приватної детективної діяльності. *Науковий збірник «Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції». № 5. 2018. 110 с.*
2. Літвінова І. Ф. Особливості правового регулювання приватної детективної діяльності у США. Актуальні питання та перспективи розвитку кримінального права, кримінології та судочинства, присвяченої 200-річниці з дня народження Френсіса Гальтона: *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Київ.: ДУІТ, 2022. С. 105
3. Are private investigators legal? 2022. URL: <https://www.martinpi.com/are-private-investigators-legal/> (дата звернення: 22.12.2024).
4. Is Evidence Gathered by a Private Investigator Admissible in Court? Committed to Results, 2023. URL: <https://www.claydugas.com/legal-process/evidence-private-investigators/>. (дата звернення: 22.12.2024).
5. Are PIs Legal? The Complete Guide for 2024 (Uncomplicated). 2024. URL: <https://axeligence.com/are-private-investigators-legal-a-complete-guide/>. (дата звернення: 22.12.2024).
6. Літвінова І. Ф. Особливості правового регулювання приватної детективної діяльності у США. Актуальні питання та перспективи розвитку кримінального права, кримінології та судочинства, присвяченої 200-річниці з дня народження Френсіса Гальтона: *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Київ.: ДУІТ, 2022. С. 105.
7. What Can a Private Investigator Legally do in the UK? 2023. URL: <https://nationalprivateinvestigators.co.uk/what-can-a-private-investigator-legally-do-in-the-uk/>. (дата звернення: 22.12.2024).
8. Can Evidence from Private Investigators be used in Court? 2023. <https://privateinvestigators-uk.com/blog/can-evidence-from-private-investigators-be-used-in-court>. (дата звернення: 22.12.2024).
9. Is Evidence Gathered By A Private Investigator Admissible In Court? 2022. URL: <https://privateinvestigationsuk.net/is-evidence-gathered-by-a-private-investigator-admissible-in-court/>. (дата звернення: 22.12.2024).

References:

1. Muliavka D. G., Glazkov E. O., Admissibility of evidence in criminal proceedings obtained as a result of private detective activity, Scientific collection «Actual problems of domestic jurisprudence», No. 5. 2018, p. 110.
2. Litvinova I. f. Peculiarities of legal regulation of private detective activity in the USA. «Actual issues and prospects for the development of criminal law, criminology and judiciary», dedicated to the 200th anniversary of the birth of Francis Galton: Materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference. Kyiv.: DUIT, 2022. С. 105
3. Are private investigators legal? 2022. URL: <https://www.martinpi.com/are-private-investigators-legal/>. (Accessed December 22, 2024)
4. Is Evidence Gathered by a Private Investigator Admissible in Court? Committed to Results, 2023. URL: <https://www.claydugas.com/legal-process/evidence-private-investigators/>. (Accessed December 22, 2024)
5. Are PIs Legal? The Complete Guide for 2024 (Uncomplicated). 2024. URL: <https://axeligence.com/are-private-investigators-legal-a-complete-guide/>. (Accessed December 22, 2024)
6. Litvinova I. f. Peculiarities of legal regulation of private detective activity in the USA. «Actual issues and prospects for the development of criminal law, criminology and judiciary», dedicated to the 200th anniversary of the birth of Francis Galton: Materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference. Kyiv.: DUIT, 2022. С. 105
7. What Can a Private Investigator Legally do in the UK? 2023. URL: <https://nationalprivateinvestigators.co.uk/what-can-a-private-investigator-legally-do-in-the-uk/>. (Accessed December 22, 2024)
8. Can Evidence from Private Investigators be used in Court? 2023. <https://privateinvestigators-uk.com/blog/can-evidence-from-private-investigators-be-used-in-court>. (Accessed December 22, 2024)
9. Is Evidence Gathered By A Private Investigator Admissible In Court? 2022. URL: <https://privateinvestigationsuk.net/is-evidence-gathered-by-a-private-investigator-admissible-in-court/> (Accessed December 22, 2024)

Стаття надійшла до друку 01 січня 2025 року